

TĖVIŠKĖS AIDAI

Nr 30 (2109) 1998 m. rugpjūčio mėn 4 d.

Eina 43-čius metus

Melbourne

Kontraversijos dėl Vilniaus Arkikatedros Lobyno

Liepos 4 d. Vilniaus paveikslų galerijoje (Chodkevičių rūmuose) premjero Gedimino Vagnoriaus kvietimu apsilankę Prezidentas Valdas Adamkus, Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, Vilniaus arkivyskupas metropolitas Audrys Juozas Bačkis bei pasaulietinės žiniasklaidos atstovai buvo supažindinti su beveik trijų šimtų vieneto Vilniaus arkikatedros jėvelyrinių šedevrų rinkiniu bei jo eksponavimo projektais. Rinkinys sovietmečiu buvo perkeltas iš restauratorių atidengtos slaptavietės Arkikatedroje į Dailės muziejaus saugyklas. Dailės muziejaus vadovai bei žurnalistai kontraversiškai aiškino vieną didžiausių nacionalinių vertybių laikomo lobyno nuosavybės klausimą. Jį plačiau pakomentuoti *Bažnyčios žinių* prašymu sutiko arkivyskupas A.J.Bačkis.

Žurnalistų paklaustas, ar esama pagrindo abejoti, kad Vilniaus arkikatedros lobynas – *Bažnyčios nuosavybė?* – Arkivyskupas atsakė:

Visi šie religinio meno šedevrai buvo sukaupti ir šimtmečiais laikyti Katedroje kaip žmonių, kurie norėjo atsidėkoti *Bažnyčiai* už gautas malones, vyskupų ar netgi popiežiaus dovanos. Nepaisant karų, švedų, vokiečių, lenkų valdymo vertybės buvo tinkamai saugomos ir niekas iki sovietų okupacijos nepretendavo į tą turtą. Netgi pastarosios okupacijos metu lobyną aptikusių ir į muziejaus fondus saugumo sumetimais perkėlusių žmonių laikysena liudija, kad nebuvo jokio juridinio akto, kuris pateisintų šio turto perėmimą iš *Bažnyčios*. Daiktai, pačių muziejininkų aiškinimu, buvo sukataloguoti tam, kad nepatektų į valstybės fondą ir nebūtų išvežti į Sovietų Sąjungą. Kai arkivyskupas J.Steponavičius atsiėmė Katedrą, jis lobyno klausimu kalbėjosi su Dailės muziejaus direktoriumi. Po šių pokalbių ministras D.Kuolys įsakė muziejui duoti arkivyskupui visą religinio meno vertybių sąrašą. Rašte aiškiai sakoma, kad tai iš Katedros paimti dalykai. Tad teisiniu požiūriu nėra jokių argumentų, jokių dokumentų, kurie galėtų pateisinti savininko pasikeitimą.

Ar tikėtų kalbėti apie naują *bažnytinio turto konfiskaciją*, jei kurią nors iš *Bažnyčios sovietmečiu paimtą meno vertybę būtų atsisakyta grąžinti, tartis su ordinariais, kur ir kaip ji turi būti saugoma?*

Iš tiesų galime *de facto* prieiti prie tokios situacijos, kad tikrajam savininkui tylint ir nieko nereikalaujant pamažu pasikeis valstybės rankose esančių dalykų

nuosavybė. Atkreipus į tai dėmesį, reakcija gana agresyvi – laikraščiai net atsargius *Bažnyčios* bandymus išsiaiškinti padėti įvardijo kaip taikymąsi pagrobti tautos turtą, atimti tai, kas priklauso „visiems“. Tuo tarpu dėl Vilniaus arkikatedros lobyno tebuvo pasakyta: visa, ką jūs rodote, yra mūsų – kaip galėjote imtis tokių veiksmų nieko nesakę ir nepasitarę. Viešuoju skiepijama nuomonė, kad ką valdžia sau pasiėmė, konfiskavo iš *Bažnyčios*, tai jau kaip ir neliečiama valstybės nuosavybė. Galima pasakyti dar tiesiau – turto grąžinimo įstatymai diskriminuoja *Bažnyčią*, nes privatiems asmenims suteikta daug daugiau teisių į nacionalizuotą turtą nei religinėms bendruomenėms.

Dailės muziejaus direktorius, tiesa, nepateikdamas jokių dokumentų, žurnalistams aiškino, kad arkivyskupas J.Steponavičius sutikęs perduoti lobyną valstybinio muziejaus žinion.

Bažnyčios kanonai neleidžia vyskupui nei pardavinėti, nei perleisti *Bažnyčiai* priklausančio turto. Atsisakydami brangaus daikto ar pastato nuosavybės, turime atsislausti net Šventojo Sosto, nes visuotinės *Bažnyčios*

turto valdytojas yra popiežius. Vyskupijoje bažnytinė nuosavybė rūpinasi ordinariai. Kiekviena parapija, vienuolynas, vyskupija yra juridinis asmuo, kuris turi atskirą nuosavybės teisę. Taigi arkivyskupas J.Steponavičius tikrai negalėjo niekam – nei muziejui, nei valstybei – lobyno atiduoti. Šedevrų rinkinio savininkė yra Vilniaus arkikatedra kaip juridinis asmuo, o tai reiškia, kad vyskupas tėra tik turto meno bei kultūros lobių, kurie turi aiškų religinį atspalvį, religinį tikslą ir kuriuos derėtų sudėti draugėn. Reikėtų konkrečiai spręsti, ką laikyti *bažnyčiose*, o ką muziejuje. Sunkumų derinti religinį ir meninį aspektą iškyla ir kitais, ne tokiais akivaizdžiais atvejais.

Lobyne esančios dovanos yra istoriniai Lietuvos valstybės pripažinimo, jos statuso Europoje liudijimai, kurie tampa ypač svarbūs aktualizuojant šiandieną mūsų šalies vietą pasaulyje, rengiantis minėti Lietuvos vardo tūkstantmetį...

Popiežiaus, karaliaus, gretimos vyskupijos vyskupo dovanotas liturginis indas drauge yra ir religinė, ir meninė, ir valstybės istorijos vertybė. Antai visi didžiai vertiname Jono Pauliaus

II dovanas Lietuvos *Bažnyčiai*. Būtų reikšminga tai siėti ne vien su Lietuvos vardo pirmojo paminėjimo suaktimi, bet ir apskritai su gilesniu krikščionybės, katalikybės vietos mūsų tautos audinyje apmąstymu. Reikėtų parodyti, kaip plėtojosi ir augo krikščioniškoji Lietuva.

Lietuvoje nuolat vartojamas Europos pavyzdžio, vakarietiško normų argumentas. Kaip su bažnytiniais lobynais elgiamasi kitose civilizuotose valstybėse?

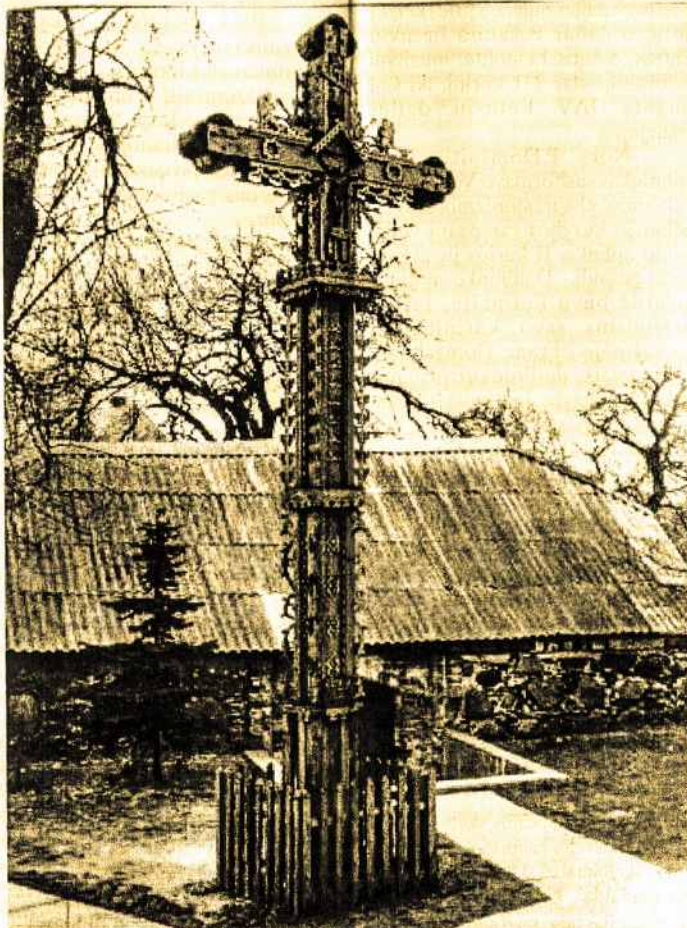
Esama įvairių modelių. Prancūzijoje, kur *Bažnyčios* turtas buvo nusavintas, valstybė įsipareigojusi savo lėšomis visiškai išlaikyti, restauruoti, saugoti tiek pastatus, tiek kilnojamą meninę vertybę, o *Bažnyčiai* absoliučiai laisvai leidžiama tais paminklais naudotis. Italijoje, kur meno vertybių yra begalė, savininkė *Bažnyčia* nepajėgi visko išlaikyti, todėl esama susitarimų, pagal kuriuos valstybė padeda istorinius turtus išsaugoti. Šiaip ar taip, beveik visose šalyse einama bendradarbiavimo keliu. Kalbama ne vien apie lėšų skyrimą, bet ir apie darbų priežiūrą, rūpestį. Ir Lietuvoje nematau kito kelio.

Bendradarbiavimo, susitarimų sėkmei įtakos tikriausiai turėtų valstybinio mąstymo persvara prieš smulkius žinybinius ir grupinius interesus?

Priežiūrėti tiek kilnojamą, tiek nekilnojamą istorinį paveldą, meno šedevrus yra valstybės pareiga. Nesvarbu, ar tos vertybės sukauptos privačiose kolekcijose, ar yra *Bažnyčios* nuosavybė, ar priklauso valstybinių muziejų fondams, valstybė turi rūpintis jų saugumu bei priežiūra. Pavyzdžiui, Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, negalima išvežti valstybinių reikšmės meno kūrinių į užsienį. Tačiau lobyno nacionalinės vertės pripažinimas nereiškia, kad valstybė yra ar tampa to turto savininke. *Bažnyčia*, jai atstovaujantis vyskupas, išlaikydami bažnytinio turto nuosavybės teises, su valstybės institucijomis turėtų derinti vertybių apsaugos, restauravimo ir kitus panašius klausimus. Valstybė turi padėti įgyvendinti reikiamą ir bažnytinio požiūriu priimtina vertybių laikymo tvarką. Man rūpi, kad *bažnyčia* būtų atdara, kad žmonės galėtų pasimelsti. Negaliu aušros Vartuose pastatyti sargybinių ar neleisti žmonėms eiti.

Su neigiamais valdininkiško mąstymo pavyzdžiais susidūriau atstautat Trinitorių vienuolyną – laikinąją kunigų seminariją. Tvarkai namą, kad jis tiktų gyventi, o paminklo sauga reikalauja, kad durys nebūtų aukštesnės nei metro šešiasdešimties centimetrų. Panašiai kurijos restuaraciją prižiūrėję architektai nurodė net tai, kokiomis spalvomis dažyti sienas. Gyvendamas šiame name aš negadinsiu jų išplanavimo ar išlikusių interjero detalių, tačiau primesti, kokios turi būti užuolaidos ar kėdės, nėra protinga. Man reikia namų ir baldų, ant kurių galėčiau atsisėsti ir dirbti, o ne muziejaus, kuriame bijočiau pajudėti.

Suprantu administratorius, privalantis priežiūrėti, kad *Bažnyčios* nuosavybė būtų tinkamai išlaikyta. Šiuo požiūriu jis turi plačius įgaliojimus imtis priemonių, jei kuri nors religinė institucija netinkamai (Nukelta į 4-tą psl.)

Kryžius Šeduvos bažnyčios šventoriuje

Baltijos valstybėms – paguoda iš Amerikos

JAV Šiaurės Europos iniciatyva sieks įtikinti Rusiją nelaikyti Baltijos šalių savo įtakos zona. Tai pareiškė JAV valstybės sekretoriaus pavaduotojas Europos ir Kanados reikalams Marčas Grossmanas Senato užsienio santykių komisijos Europos reikalų pakomitečiui.

Pasak M.Grossmano, vienas Šiaurės Europos iniciatyvos tikslų yra įgyvendinti visapusišką politiką Rusijos atžvilgiu. Bus siekiama įtikinti Rusiją traktuoti Baltijos valstybes ne kaip įtakos zoną, ne kaip kelių armijoms ir ne kaip buferį prieš neegzistuojančias armijas, bet kaip vartus į naująją Europą, kurios vis aktyvesne dalimi siekia tapti Rusija.

Šis aukšto rango pareigūnas patvirtino, kad JAV remia Lietuvos, Latvijos ir Estijos narystę Europos Sąjungoje ir NATO: "Mes norime, kad Jungtinės Valstijos būtų Estijos, Latvijos ir Lietuvos integracijos į Europos ir transatlantines institucijas šalininkės. Būtent apie tai kalba JAV ir Baltijos valstybių chartija".

NATO plėtimosi vilkinimas – pavojus Europos stabilumui

Anot M.Grossmano, ši chartija numato, kad Baltijos šalys NATO arba kitose institucijose nebūs atstumtos arba diskriminuojamos dėl geografijos ir praeities neteisybių. Tačiau "tu pat

metu chartijoje nėra išankstinių išpareigojimų. Ji pabrėžia, kad šios valstybės turi atitikti tuos pačius aukštus standartus, kuriuos NATO nustato visoms naujoms narėms. Be to, Aljansas, kaip visuma, turi pasiekti konsensusą, kad prijungimas tarnaus mūsų kolektyviniams strateginiams interesams".

Savo pranešime M.Grossmanas taip pat aptarė kitas regionines iniciatyvas.

Į pakomitetį taip pat kreipėsi baltų išeivių atstovai – Indianos universiteto dėstytojas Toivo Raunas, politologijos ekspertas Richardas Krickus ir Ajovos universiteto istorikas Andrejis Plakanas.

Dar vieną kreipimąsi į Senato pakomitetį pateikė Jungtinis Baltijos ir Amerikos nacionalinis komitetas, kuris pabrėžė Lietuvos, Latvijos ir Estijos siekį tapti NATO narėmis. Dokumente siūloma, kad šis klausimas būtų aptartas kitų metų balandį Vašingtone įvyksiančiame NATO viršūnių susitikime.

Siame Johno Rackausko, Mati Koivos ir Aivaro Osvaldo pasirašytame kreipimesi sakoma, kad Baltijos šalys rimtai nori tapti euroatlantinės saugumo architektūros dalimi: "NATO plėtimosi į Baltiją vilkinimas gali kelti pavojų Europos stabilumui ir taikai, euroatlantinės bendrijos saugumui ir Jungtinių Valstijų nacionaliniams interesams". "L.r."

Į Lietuvą sugrįžo Prano Domšaičio kūrybos palikimas

Danutė ZOVIENĖ

Liepos 9 d. Lietuvos dailės muziejuje buvo pristatytas 1880 metais Mažojoje Lietuvoje, Kruopynų kaime, gimusio, Vokietijoje ir Pietų Afrikoje gyvenusio ir kūręs bei Keiptaune palaidoto žinomo pasaulio dailininko Prano Domšaičio kūrybos palikimas.

Tapytojas Pranas Domšaitis, įrašytas į visus XX a. moderniojo meno žinytus, iki šiol mažiausiai buvo žinomas Lietuvoje. Žinių apie jį nerasime nei "XX a. lietuvių dailės istorijoje" (1982), nei J.Umbras knygoje "Lietuvių tapybos raida" (1987), nei pirmosios Lietuvių išeivijos dailininkų kūrybos parodos kataloge (1988). Dailininkas, kurio vardas XX a. dailės istorijoje minimas greta L.Corintho, E.Muncho, E.Barlacho, M.Chagallo kūrybos, jo istorinėje tėvynėje daugelį metų buvo sąmoningai nutylimas.

Dabar jo kūryba sugrįžo į

Lietuvą Pasaulio lietuvių centro, kuris po P.Domšaičio mirties iš jo našlės nupirko didžiąją kūrinių dalį, dėka. Pirmieji 180 darbų atkeliavo į Lietuvos dailės muziejų prieš keletą metų, o dabar Pasaulio lietuvių centras, esantis Lemonte, muziejui padovanojo dar 221 kūrinių, iki šiol saugotą JAV lietuvių dailės muziejuje.

Nors P.Domšaitis kaip dailininkas susiformavo Vokietijoje, veikiamas ekspresionizmo srovės, tačiau jo kūrybos sampratą veikė kaimo aplinka, iš kurios jis atėjo į meno pasaulį. Dailininko motinos pavardė buvo Putinaitė, tačiau pirmuosius savo kūrinius jis pasirašinėjo "Franz Domscheit". 1920-aisiais, dailininkui priėmus Lietuvos pilietybę, jam buvo išduotas lietuviškas pasas ir nuo tada, net gyvendamas Pietų Afrikoje, jis iki mirties liko Prano Domšaičiu, pabrėždamas savo lietuvišką kilmę.

Gyvendamas Vokietijoje P.Domšaitis aktyviai dalyvavo to meto dailės gyvenime, tačiau į

Savo sūnų nuo kančių gelbėjo motina

Motina, kuri nepagydomai sergančiam sūnui devyniolikmečiui Šarūnui Slavinskui suleido mirtiną vaistų injekciją, jau iškelta baudžiamoji byla.

Liepos 2 dieną Vilniaus universitetinėje "Raudonojo kryžiaus" ligoninėje vilnietė gydytoja Živilė Slavinskienė nutraukė septynis mėnesius trukusias sūnaus Šarūno kančias – jam motina suleido mirtiną vaistų dozę.

Baudžiamąją bylą Ž.Slavinskienėi iškėlė Vilniaus miesto prokuratūra praėjus penkioms dienoms po įvykio – liepos 7 dieną.

Šiuo metu moteris gydoma Vilniaus miesto psichikos sveikatos centre. Medikai dar neleido prokuratūros darbuotojams jos trukdyti.

Pasak bylą tiriančio prokuroro Tomo Tuklerio, baudžiamasis kodeksas vienareikšmiškai numato, kad kaltinamoji gali būti baudžiama laisvės atėmimu nuo 10 iki 20 metų.

Ž.Slavinskienė, norėjusi mirti kartu su sūnumi, mėgino susileisti vaistų ir sau, tačiau, nepataikiusi į veną, išgėrė tablečių. Medikams pavyko išgelbėti jos gyvybę.

Visus savo kančių mėnesius Š.Slavinskas turėjo sąmonę.

Vilniaus universitetinės "Raudonojo kryžiaus" ligoninės mikrochirurgijos skyriaus vadovas profesorius Kęstutis Vitkus sakė, kad per visa savo praktiką nebuvo

matęs tokio ligonio: "Ar motina galėjo ramiai žiūrėti į tai? Ji padėjo išgelbėti savo sūnų."

Nutraukti vaikino gyvybės K.Vitkaus niekas neprašė, tačiau profesorius sakė manydavęs, kad tai būtų geriausia išeitis vaikiniui – nepabusti po operacijos: "Nesugebėjau to padaryti. Paklausiau savęs: o jei prasidėtų ekspertizės, ir tai paaiškėtų? Tada aš tapčiau nusikaltėliu ant bedugnės krašto".

Vilniaus universiteto docentas psichoterapeutas Eugenijus Laurinaitis sakė negalįs vertinti eutanazijos problemos tik vienu aspektu: "Galima remtis krikščioniškąja morale, sakančia, kad niekas neturi teisės atimti gyvybės kitam. Todėl vertinant šią tragediją mūsų kultūroje priimtos moralės požiūriu, motina prisiėmė sau Dievo vaidmenį".

Prokurors T.Tukleris, paklaustas, ar gali būti šioje byloje lengvinančių aplinkybių, sakė nenorįs burti iš kavos tirščių – tai paaiškės tik ištyrus visą bylos medžiagą.

Š.Slavinskas po sunkaus kūno nudegimo buvo gydomas septynis mėnesius.

Medikai ėmėsi audinių persodinimo, tačiau persodintos odos lopai negijo, buvo amputuotos rankos.

Audiniams pradėjus gangrenuoti nukrito vaikino nosis, ausys, kaktoje atsivėrė ertmės... "L.r."

valdžią atėjus naciams ir 1937 m. surengus ekspresionizmą smerkiančią "Išsigimusio meno" parodą, iš muziejų ir galerijų išmetus jo paveikslus, dailininkas patyrė didžiulę dvasinę krizę, kuri beveik dviem dešimtmečiams sustabdė kūrybos procesą.

1944 metais į Vakarų besitraukiantys pabėgėliai dailininkai iš Lietuvos Austrijoje sutiko P.Domšaitį – emigrantą iš Vokietijos. Taip užsimezgė draugystė su dailininkais P.Augiu, T.Valimi, kurie po dailininko mirties 1965 metais pasirūpino jo kūrybos palikimu.

Traukdamasis nuo rudojo maro P.Domšaitis 1949 metais persikėlė gyventi į Pietų Afriką.

Kūrybai atgimti padėjo nauja aplinka, ypač Afrikos gamta, kuri dailininkui savitiškai priminė jo gimtąjį Kuršių pamarį.

Čia prasidėjo antrasis ir labai įdomus dailininko kūrybos etapas. Jis vėl grįžo prie pamėgtų religinių siužetų, abstrakčių kompozicijų, kurios žavi gyvybingomis spalvomis, galingomis formomis. Kita vertus, P.Domšaičio vėlyvojo laikotarpio paveikslai, pažymėti vidine jėga, dvelkia ramybe, giliu jausmu.

Likimo nubliksto į tolimus kraštus dailininko darbai po ilgų klajonių sugrįžo į jo tėvynę.

Kolekciją ketinama pervežti į Klaipėdos paveikslų galeriją, kuri galbūt bus pavadinta P.Domšaičio vardu. "L.r."

Nacionalinėje galerijoje – JAV lietuvių dailininkas J.Šapkus

Vilniuje, Nacionalinėje galerijoje, atidaryta Jungtinės Amerikos Valstijose gyvenančio lietuvių dailininko Jurgio Šapkaus kūrybos paroda.

Šiai parodai autorius atsiuntė beveik keturias dešimtis tapybos ir keletą grafikos darbų, taip pat fotografijų, kuriose užfiksuoti jo monumentalieji kūriniai, pranešė ELTA.

Jurgis Šapkus gimė 1928 metais Panevėžyje, mokėsi Kauno Saulės gimnazijoje. Būsimasis dailininkas dar vaikas su tėvais emigravo į Vokietiją, vėliau – į Jungtines Amerikos Valstijas, kur įvairiose aukštosiose mokyklose studijavo meno dalykus.

J.Šapkus yra kelių menininkų sambūrių – Galdeno skulptorių asociacijos, San Pedro meno

draugijos Kalifornijoje, Tarptautinio skulptūros centro Vašingtone – narys.

Dailininkas yra sukūręs monumentalų darbų, tarp kurių – vitražai Lenkų tautinei bažnyčiai Čikagoje, skulptūros iš vielos bei vitražų siena Market parko Taupymo ir paskolų asociacijai, dvidešimt keturių pedų lieto akmenų fontanas "Dvyniai" vienai Kalifornijos ligoninei.

J.Šapkus yra nemažai bendradarbiavęs su teatrais – kūręs dekoracijas bei uždangas miuziklams, vaikų spektakliams. "L.r."

TĖVIŠKĖS AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 9376 7355

Published by the Australian Lithuanian Catholic Federation

LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Edvardas Šidlauskas. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$40. Kituose kraštuose \$45. Atskiras numeris \$1.00. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$2.00. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taisy savo nuožiūra.

Nusikaltimas ir baismė

Rašo dr. Jonas KUNCA, M.D.

Po 5 savaičių diskusijų 160 pasaulio šalių atstovai nutarė įsteigti Tarptautinį Nusikaltimų Teismą, kuris veiks savystoviai ir teis nusikaltusius genocidu, karo nusikaltimais ir nusikaltimais prieš žmoniją. Nusikaltėliais bus laikomi ir tie, kurie jėga gyventojus iškelia iš jų gyvenamųjų vietų.

Sutarties paruošime dalyvavo 160 pasaulio šalių atstovai. Už šią iniciatyvą balsavo 120 atstovų, prieš tik 7. Įdomu, kad tų septynių tarpe buvo JAV, Kinija, Libija, Alžyras, Jemenas ir Izraelis. Labai keista, kad JAV, kurios yra karo nusikaltimų pradininkės, dabar susidėjo su nedemokratiška grupele balsuodamos prieš. Juk Vašingtonas uoliai teisė vokiečių karo nusikaltėlius Nuernberge, vėliau ieškojo karo nusikaltėlių tarp imigrantų iš Rytų Europos. O dabar staiga nebenori teisti tokių prasižengėlių.

Panašiai yra su Izraeliu. Jis aktyviai ieškojo holokausto dalyvių ir skatina kitus tai daryti per pagarsėjusią Wiesentalio organizaciją. Spaudžia ir Lietuvos vyriausybę, kad ji paskubintų p.Lileikio teismo procesą. Kodėl ši valstybė atsisakė pasirašyti pasaulio įstatymą sutartį, pagal kurią karo ir kitokie nusikaltėliai būtų teisiami

tarptautiniam Nusikaltimų Teismui?

Priežastis, dėl kurios JAV ir Izraelis balsavo prieš tokį įstatymą, berods, yra ta pati. Abiem sąjungininkėms rūpėjo nubausti tik tuos, kurie kaip nors prisidėjo prie žydų persekiojimo Europoje. Specialus JAV įstatymas prieš karo nusikaltėlius liečia tik nusikaltusius prieš minėtą grupę. Bet Izraelis prisibijo, kad naujas teismas gali nubausti ir tuos, kurie persekioja ir žudo palestiniečius, varo juos iš jų gyvenviečių ir panašiai. Vašingtonas palaiko savo sąjungininką. Dėl to irgi balsavo prieš. JAV atstovo, p.Rubin, aiškinimai, kad Vašingtonas būk tai norįs išvengti amerikiečių armijos svetimos šalyse apkaltinimų, yra tik nevykusi priedanga. Tokia galimybė galėtų būti tik labai reta priežastis. Tikrumoje tai Vašingtono pastangos neleisti iškelti Palestinos nusižengimų pasaulio teisme.

Balsuodamos prieš pasaulio teismo egzistenciją, JAV to proceso nesustabdydys, o tik save pastato į gana nemalonią padėtį. Kaip didžiausia pasaulinė ir ekonominė jėga, Amerika privalėtų būti teisės ir teisybės pusėje. Jos pareiga buvo balsuoti už visuotiną nusikaltimų nubaudimą pagal pasaulio teismo nuosprendžius. Eidama prieš tokios reikalingos institucijos įkūrimą, Amerika pasirodė neturinti teisės

moralės. Bet dėl tokio JAV sabotavimo pasaulinio teismo procesas nebus sustabdytas. Kaip tik sutartį ratifikuos bent 60 valstybių, ji taps įstatymu net ir JAV ir Izraeliui. Tai žada įvykti po pusantro ar dviejų metų.

Vašingtonas visus ragina įvesti demokratiją ir ginti žmogaus teises. Pasaulinis Teismas kaip tik yra įkurtas, kad nubausti žmonių teisių laužytojus. Teisė negali būti tik laimėjusių karą arba kitaip privilegijuotų rankose. Ji privalo būti universali ir nešališka. Eidamos prieš šitą principą, JAV palieka save juokingoj padėtyje. Kas tokiu atveju dar tikės amerikiečiams? Net ir anglai, kurie visad juos remia, šį kartą balsavo už minėtą iniciatyvą. Gi Kanados už.r.ministras L.Axworthy pastebėjo, kad JAV atsidiūrė ne tokioj kompanijoj, kokioj jom priderėtų būti. O konferencijoj pirmininkas, olandas A.Box pareiškė, jog užtenka mėginti patenkinti amerikiečius. "Mes neturime daleisti, kad būtų sugriauti Pasaulinio Kriminalinio Teismo pagrindai. Privalome siekti, kad būtų nubausti tie, kurie laužo pagrindinius žmogiskumo principus".

Galų gale Vašingtono pastangos sabotuoti Pasaulio Kriminalinio Teismo įkūrimą baigėsi dideliu pralaimėjimu. Gaila, kad tai neigiamai atsilieps į JAV prestižą pasaulyje. O vadui į tai neatsižvelgti negalima.

PALESTINIEČIAI RENGIASI GINTI JERUZALĘ

Y.Arafatas teigia, kad palestiniečių kantrybė jau trūko. Reuters nuotr.

Ketina ginti miestą

Palestinos lyderis Yasseras Arafatas pareiškė, jog derantis su Izraeliu jau trūko palestiniečių kantrybė, todėl jie visomis įmanomomis priemonėmis gins arabiškąją Rytų Jeruzalės dalį.

Susitikime su Islamo konferencijos organizacijos atstovais Y.Arafatas paragino surengti arabų šalių aukščiausiojo lygio susitikimą ir aptarti Izraelio ketinimus plėsti Jeruzalę palestiniečių sąskaita.

"Palestinos lyderių kantrybė baigėsi, nevykstančios derybos įgriso ir paprastiems žmonėms. Dabar mums belieka ginti Jeruzalę visomis įmanomomis priemonėmis", - posėdyje pareiškė Y.Arafatas.

Pask Palestinos lyderio, kova už Rytų Jeruzalę, kurią Izraelis užgrobė 1967 metais per Artimųjų Rytų karą ir vėliau aneksavo, yra "kova už gyvenimą ar mirtį".

"Nebus taikos, saugumo ir stabilumo, kol nebus grąžinta išlaisvinta Jeruzalė, amžina nepriklausomos palestiniečių valstybės sostinė, nesvarbu, ar jiems tai patinka, ar ne", - aidint ovacijoms pareiškė Y.Arafatas.

Izraelio vadovai taikosi

Liepos 1 d. įvyko Izraelio prezidento Ezerio Weizmano ir premjero Benjaminio Netanyahu susitikimas kuriame buvo aptarti pastarųjų dienų ginčai, kilę dėl E.Weizmano pareiškimo apie pirmalaikius rinkimus.

Po daugiau kaip valandą trukusio pokalbio E.Weizmano rezidencijoje Jeruzalėje prezidento atstovas perskaitė bendrą pareiškimą, kuriame politikai paskelbė, jog sutarė atiteityje savo nesutarimų daugiau nekelti į viešumą.

Nei E.Weizmanas, nei B.Netanyahu po susitikimo į žurnalistų klausimus neatsakė.

Ginčas tarp šių politikų kilo kai prezidentas apkaltino B.Netanyahu, kad jis stabdo Artimųjų Rytų taikos procesą, ir paragino surengti pirmalaikius parlamento rinkimus.

Po šio pareiškimo premjeras atrėžė, kad E.Weizmanas viršijo prezidento įgaliojimus ir stoji į jėgų, siekiančių nuversti Izraelio vyriausybę, pusę. "L.r."

Lenkijoje.

Vienas Punsco ūkininkas išrausė didžiulį akmenį, ant kurio iškaltė šią datą.

Vilniuje lankęsis S.Talbottas pabrėžė ekonomikos reformų svarbą

Artūras RAČAS

JAV norėtų dirbti kartu

"Lietuva išgyveno labai sunkų dvidešimtąjį amžių ir nusipelnė daug geresnio dvidešimt pirmojo amžiaus. JAV suinteresuotos dirbti kartu su Lietuva, sukurti tą geresnį būsimąjį amžių, nes jeigu šiame regione įsivyras taika ir klestėjimas, bus mažesnė tikimybė, kad JAV kada nors reikės čia sugrįžti su ginklais ir uniformomis", - baigdamas savo vizitą Lietuvoje pareiškė JAV valstybės sekretorės pavaduotojas Strobe'as Talbottas.

Vilniuje aukštas JAV pareigūnas viešėjo maždaug penkias valandas.

Ekonomika stiprina saugumą

Kalbėdamas su premjeru Gedimynu Vagnoriumi S.Talbottas išreiškė JAV praedzidento Billo Clintono, valstybės sekretorės Madeleine Albright bei kitų Vašingtono pareigūnų susižavėjimą Vyriausybės darbu bei pareiškė, kad Lietuva eina teisingu keliu.

Taip pat buvo aptarti dvišalio ir regioninio bendradarbiavimo klausimai, nemažai dėmesio buvo skirta ir ekonomikai, kuri, pasak JAV diplomato, be abejonės, tampa esmine tema. Dar kartą patvirtinęs JAV paramą Lietuvos siekiams integruotis į tarptautines institucijas, S.Talbottas taip pat pažymėjo, kad

Susitikimą su Prezidentu V.Adamkumi Vilniuje S.Talbottas pavadino puikiu. P.Lileikio nuotr.

sparti ekonomikos raida bei investicijoms palanki aplinka taip pat padeda stiprinti Lietuvos saugumą.

Prisimintas Kaliningradas

Su Seimo vadovu Vytautu Landsbergiu S.Talbottas aptarė padėtį regione, domėjosi Lietuvos santykiais su Rusija ir Lenkija. Buvo kalbama ir apie Kaliningrado sritį, kuri, JAV pareigūno vertinimu, yra ne Lietuvos ar Lenkijos, bet visos Europos, o kartu ir JAV problema.

Ar JAV parama Rusijai ir pastarosios pozicija netaps pagrindine problema Lietuvai siekiant narystės NATO, V.Landsbergis sakė: "Rusija jau susitakė su Lenkijos naryste NATO ir tai nėra kliūtis geriems

santykiams. Tai patvirtina mūsų įsitikinimą, kad problemos baigsis tada kada mes būsimė pakviesti į NATO".

Kalbėta ir apie padėtį Baltarusijoje bei Lietuvos santykius su šia šalimi. Pavadinęs pastaruosius Baltarusijos veiksmus diplomatų atžvilgiu visiškai nepriimtinais, S.Talbottas sakė labai vertinąs Lietuvos užsienio reikalų ministerijos pastangas ir toliau palaikyti santykius su Baltarusija. "L.r."

Šilalės centre atidengtas paminklas "Laisvės šauklys", skirtas 1990 metų Kovo 11-ąją paskelbtam Nepriklausomybės Atkūrimo Aktui.

Stilizuotą angelą su trimis iš nerūdijančio plieno sukūrė skulptorius Kazimieras Kisielius.

Paminklą atidengė į iškilmės atvykęs Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis. Jis pasidžiaugė, kad Šilalė pirmoji iš Lietuvos miestų taip pagerbė nepriklausomybės atkūrimą.

Seimo pirmininkas prisiminė, jog Kovo 11-ajai skirti paminklai stovi Vokietijoje ir

Rugpjūtis – katalikiškos spaudos mėnuo

Australijoje

Remkime "Tėviškės Aidus", skaitykite, platinkime. Pradėjus antrą pusmetį, dar trečdalis skaitytojų neapsimokėjo prenumeratos. Nedelskime. Kas tik galime – savo auką atsiųskime!

ALK Federacijos Valdyba

Ivairios Žinios

Kinijoje kalbėdamas Guilino mieste, JAV prezidentas Bill Clinton ypač daug dėmesio skyrė Kinijos gamtos apsaugai.

Stovėdamas klintinių viršukalnių papėdėje, B. Clinton įspėjo Kiniją, kad nekartotų Amerikos klaidų, kai dėl ekonominės plėtros buvo padaryta daug žalos gamtai.

“Kinijoje nėra gražesnės vietos už Guiliną”, - per susitikimą su 400 vietos gyventojų bei gamtos augininkų kalbėjo JAV vadovas.

Amerikos vadovas Kinijai pažadėjo Jungtinių Valstijų pagalbą valant šios šalies upes, žemę ir orą. Penki Kinijos miestai labiausiai užteršti pasaulyje.

“Mes, kinai ir amerikiečiai, drauge turėtume išsaugoti tai, ką paveldėjome iš praeities, o įvykdę šią užduotį mes išsaugosime mūsų vaikų ateitį”, - kalbėjo B. Clinton.

Paplaukiojęs laivu Li upe JAV vadovas prezidento lėktuvu iškrito į Hongkongą. Tai buvo pirmasis keleivinio lėktuvo nusileidimas naujajame mieste Chek Lap Koko tarptautiniame oro uoste. Šiek tiek anksčiau šį oro uostą inauguravo Kinijos prezidentas Jiang Zeminas, atvykęs į pirmųjų Hongkongo perėmimo iš Didžiosios Britanijos metinių minėjimą.

Su prezidentu B. Clinton susitiko Kinijos valdžios nesenai paskirtas naujasis Honkongo administratorius Tung Chee-hwa. Šis pareigūnas Amerikos vadovui taip pat padėjo surengti susitikimą su miesto opozicijos lyderiu Martinu Lee.

Šis susitikimas vyks už uždary durų, todėl žiniasklaidos atstovai jame dalyvauti negalės. Kai kurie tokio apribojimo kritikai tai vadina Amerikos delegacijos nusileidimu Kinijos valdžios spaudimui.

Tačiau prezidentas ir toliau įtikinėjo, jog draudimas dalyvauti susitikimuose su šalies opozicijos atstovais yra normali pasaulyje dažnai pasitaikanti tvarka.

Vienas Izraelio keturių žvaigždučių viešbutis prie Tiberiados ežero nusprendė už nakvynę neimti mokesčio... su sąlyga, kad svečiai sutiks virtuvėje plauti indus bei kambariuose kloti lovas.

P pinigų neturintys klientai čia gali gyventi kiek tik nori nesukdami sau galvos dėl apmokėjimo.

Tiesa, jie privalo dirbti visus personalo darbus: tvarkyti kambarius, kloti lovas, plauti indus ir kt. Tokiems dirbantiems svečiams bus mokama po maždaug 10 JAV dolerių už darbo valandą.

Standartinis dvivietis kambarys “Karmel Nahar Hayarden” su pusryčiais kainuoja apie 100 JAV dolerių vienai nakčiai.

Vyriausiasis vadybininkas mano, kad šis naujas demokratinis būdas leis pagyventi keturių žvaigždučių viešbutyje bei susipažinti su vietos grožybėmis ir toms poroms, kurios paprastai negalėtų sau leisti apsisistoti tokiam brangiam viešbutyje

Ekonominė ir politinių konsultacijų pas buvusį šalies

Prezidentą Algirdą Brazauską atvyko JAV verslininkas ir visuomenės veikėjas Rimas Česonis su sūnumi Arūnu.

Buvęs Prezidentas siūlė konkrečius investicijų projektus, pažymėjęs dideles Lietuvos elektrotechnikos pramonės galimybes.

Verslą labdarą ir politiką paminėjęs kaip galimas tolesnės veiklos kryptis, R. Česonis teigė dar neapsisprendęs, į kokias sritis kartu su sūnumi ketina investuoti, tačiau sakė norįs savo talentą paskirti Lietuvos žmonių labui.

R. Česonis neatmetė galimybės, kad greitai mėgins laimėti ir Lietuvos politiniame gyvenime, o šią jo veiklą finansuos sūnus Arūnas.

Vilniuje atidarytas Lietuvių grįžimo į Tėvynę informacijos centras.

JAV lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkės Reginos Narušienės įsitikinimu, šis centras gerokai padidina galimybes visame pasaulyje gyvenantiems lietuviams įsitraukti į Lietuvos gyvenimą.

Integracija, kaip pabrėžė R. Narušienė centro atidarymo iškilmėse, be informacijos neįmanoma.

Iniciatyva įkurti šią įstaigą kilo JAV lietuvių bendruomenės ir Lietuvos Seimo bendros komisijos posėdžiuose.

Įgyvendinti ją padėjo Vyriausybės sudaryta Išeivijos integravimosi į Lietuvos gyvenimą koordinacinė komisija.

Dar vienai ginkluoto pasipriešinimo dalyvių grupei paskirtos pirmojo laipsnio valstybinės pensijos.

Vyriausybė nutarė 45 rezistentams nuo liepos 1 d. suteikti tokias pensijas, kurių dydis šiuo metu yra 528 litai. Jos bus mokamos partizanams bei Vietinės ir Tėvynės apsaugos rinkinių kariams, taip pat rezistentams, dalyvavusiems 1941 metų birželio sukilime.

Iki šiol pirmojo laipsnio valstybinės pensijos jau buvo paskirtos daugiau kaip šimtui ginkluoto pasipriešinimo dalyvių.

Rusijos prezidentas Borisas Jelcinas pareiškė, kad akcinės bendrovės “Gazprom” direktorių tarybos pirmininkas Remas Viachirevas turi nedelsdamas išspręsti įsiskolinimo biudžetui problemą.

Prieš susitikimą su R. Viachirevu prezidentas žurnalistams priminė, kad remiantis jo įsaku, įmonė – nesvarbu, ar ji maža, ar monopolistė, - “turi sumokėti visus mokesčius į valstybės biudžetą, be to, nepriklausomai nuo to, ar jai pačiai sumokėta”.

“Reikia sulaužyti užburtą tarpusavio skolių ratą, nuo kurio kenčia dauguma Rusijos gyventojų”, - pareiškė B. Jelcinas R. Viachirevui.

Kontraversijos dėl Vilniaus Arkikatedros Lobyno

(Atkelta iš 1-mo psl.)

tvarko bažnytinę nuosavybę.

Lietuvos valdžiai ir visuomenei apie Vilniaus arkikatedros rinkinį buvo papasakota vien meniniu aspektu. Kaip šią kolekciją būtų galima apibūdinti bažnytinio požiūriu, kokia jos religinė vertė? - klausė žurnalistas.

Pamačius šedevrų sąrašą, išsyk tapo aišku, kad tai ne šiaip juvelyrika, o Dievui garbinti naudojami liturginiai indai – taurės, patenos, monstrancijos, taip pat liturginiai drabužiai. Ypač didelę rinkinio dalį sudaro relikvijoriai. Tai žmonių pamaldumo objektai – tikintieji ateina prie jų melstis, prašyti Dievo malonių. Todėl relikvijoriams tinkamiausia vieta bažnyčioje, kur žmonės galėtų juos pagarbinti. Lobyne yra ir šv. Stanislovo, kurio vardu tituluota Arkikatedra, relikvija. Muziejuje galima rodyti relikvijorių kaip meno kūrinių, tačiau su sąlyga, kad viduje nebūtų paliktos relikvijos. Tikų, kad ir kiti rinkinyje esantys religinio kulto objektai, pirmiausia liturginiai indai, ypatingomis progomis, didžiųjų švenčių metu būtų naudojami apeigoms. Mačiau taurę su šv. Kazimieru – kodėl šv. Kazimiero atlaidų metu, pabrėžiant šventės išskirtinumą, nebūtų galima panaudoti šios taurės; arba per Dievo Kūno šventę – puošnios monstrancijos? Kodėl iškilminga proga nepanaudoti kurio kito rinkinio indo, pasakant tikintiesiems, kad tai Lietuvos valdovo ar popiežiaus dovana?

Suprantu muziejaus direktorių, kuris mato tik meninį aspektą ir nori išsaugoti meno kūrinius. Bet šiuose kūriniuose slypi religinė dimensija. Jos negalima užmiršti. Bažnyčia privalo ją išsaugoti. Aš kaip arkivyskupas privalau rūpintis, kad tie dalykai būtų tinkamai traktuojami, pagarbiai laikomi. Svarbu, kad žmonėms būtų žinoma ne vien tai, kiek kilogramų aukso ir meistrų darbo sudėta į tą ar kitą daiktą. Prieš juos turi atsiverti viskas drauge – istorija, kultūra ir religija, nes tai šiuose daiktuose neatskiriamai, kaip ir gyvenime.

Esu įsitikinęs, kad religinės meno vertybės turi būti laikomos atskirai nuo kitų. Vaizduojusi, kad labiausiai tam reikalui tiktų bažnytinio meno ir istorijos muziejus. Sovietų laikais muziejai buvo įkurdinami šventovėse, pvz., šv. Kazimiero bažnyčioje, propagandai prieš Bažnyčią. Kodėl negalėtume kurioje nors nenaudojamoje bažnyčioje sukaupti bei žmonėms rodyti ne tik Arkikatedros lobyno, bet ir ypatingos svarbos dokumentų, vyskupijos įsteigimo bulės, popiežiaus duotų privilegijų, kitų istorinių dalykų. Dalis jų yra nusavinti ir atsidūrę valstybės archyvuose. Nuo pirmųjų vyskapavimo Vilniuje dienų sukau galvą, kaip ir kur įkurti bažnytinį muziejų, kuris atskleistų su

krikščionybę glaudžiai susietą tautos istoriją. Kitas dalykas, kad pirmenybę teikiau vargšų globai, kunigų ugdymui, todėl įsteigiau labdaros valgyklą, stačiau seminariją, stengiausi universitetuose kurti religinių studijų branduolius, atidėdamas muziejaus klausimą. Gera, kad problema buvo iškelta. Dabar bendromis jėgomis drauge su kompetentingais asmenimis, valdžios instancijomis galėsime ieškoti būdų ne tik užtikrinti Bažnyčios kaip savininko teises, bet ir suteikti galimybę sukauptą praeities turtą išsaugoti, perduoti ateičiai. Bažnyčia šimtmečius, nepaisant labai sunkių istorinių sąlygų, globojo tautos vertybes ir darys tai ateityje. Taigi mano svajonė – sakralinio meno ir istorinės vertybės dokumentų muziejus, kuris mokytų lankytojus tikrosios Lietuvos istorijos.

Kiek žinoma, Lietuvos vyskupai yra svarstę bažnytinio meno muziejų steigimo metropolijų centruose ir Varniuose klausimą. Prie kokių išvadų prieita?

Esame kalbėję, ką daryti su bažnytinėmis vertybėmis, su mūsų archyvais, istorine medžiaga, kuri dabar išsklaidyta po įvairius fondus, muziejus. Negalima net išsiaiškinti, kur kas yra ir, reikalui esant, pasinaudoti. Todėl labai rūpėtų kurti įstaigą, kurioje būtų galima pamažu, bendradarbiaujant su valstybe, savivaldybėmis, muziejais, sukaupti istorines bažnytines vertybes. Mano galva, Vilniaus muziejuose yra pakankamai iš bažnyčių paimtų ir negrąžintų specialistų meilę savo profesijai, tačiau gyvenimas keičiasi. Nuosekliai laikantis kai kurių paminkloaugininkų principų, reikėtų gyventi be elektros ir vandens. Sovietmečio paveldas – apleistos, sugriuvę bažnyčios, vienuolynai. Neperspektyvu, jei mums sako: atstatykite kaip buvo, - tačiau nenori padėti tai padaryti. Tik dirbant, ieškant sprendimų kartu galima šį tą nuveikti. Man gali liepti pastatyti auksinę tvorą, nes tokia kadaise buvo, tačiau aš jos nepastatysiu savo lėšomis.

Ar tikinčiųjų aukos skirtos gyvajai Bažnyčiai išlaikyti, ar ir istoriniam paveldui kaupti bei restauruoti?

Žmonės ateina į bažnyčią melstis, nori, kad ji būtų jauki ir graži. Jie padeda išlaikyti kunigą, kitus tarnautojus, sušelpiti vargšus. Jie aukoja Bažnyčiai pirmiausia kaip gyvai bendruomenei. Bažnyčia tarnauja žmonėms ir žmonės mielai prie jos išlaikymo prisideda. Tačiau negalima kelti nerealių, bendruomenei nepakeliamų meno šedevrų apsaugos, tyrinėjimo, restauravimo reikalavimų. Belieka dirbti kartu su valstybe. Muziejai gauna lėšas, surinktas iš mokesčių mokėtojų, todėl būtų visai suprantama, jei tų pačių žmonių, kurių dauguma yra tikintys, mokesčių dalis tektų ir Bažnyčiai priklausantioms nacionalinėms vertybėms išlaikyti. Tiesa, ministerija skiria lėšų kai kurioms bažnyčioms restauruoti, tvarkyti – jos yra didžiausi istoriniai Lietuvos paminklai. Tačiau kol kas tai tik lašas jūroje.

Kalbėjosi Paulius Subačius

“Tėviškės Aidai” yra vienintelis Australijos lietuvių katalikų laikraštis. Visi juos remkime. Iš anksto prisijaukime prenumeratos mokesį, įrašykime “Tėviškės Aidus” į savo Testamentą. Katalikiška spauda reikalinga visada!

Katedros sienos nuo priešų saugojo Lietuvos turtus

(Tęsinys iš "TA." Nr. 29)

Paieškos Lietuvos sostinėje

Tačiau lobyno ieškoti Katedros patalpose nebuvo pulta staigiai.

Nuogąstauta, kad, radus labai vertingų kūrinių, į juos gali imti pretenduoti Maskva.

1984-1985 metais Vilniaus katedroje pradėta rengti oro kondicionavimo sistema. Kartu bažnyčią imta restauruoti.

Konkurso būdu buvo nupirkta švedų kondicionavimo sistema. Jai reikėjo nutiesti specialius kanalus.

Imantis šių darbų pirmiausia reikėjo atlikti archeologinius ir architektūrinius tyrimus.

Tai buvo puiki proga patyrinėti visą Katedrą ir kartu ją restauruoti. Viešai neskelbdami, archeologai ieškojo ir Vytauto Didžiojo palaikų. Taip pat tikėtasi, kad gal kokioje nors slaptavietėje pavyks rasti ir lobyną.

Archeologų radiniai

Radinių būta labai daug: identifikuoti ir perlaidoti Stanislovo Goštauto palaikai, atidengti senieji Katedros pamatai sužinota gausybė vertingos mokslinės informacijos. Restauravimo darbai buvo baigti tik 1988 metais. Po trijų mėnesių Katedra sugrįžo tikintiesiems.

Kazimiero Ragulskio vadovaujama vibrotechnikos laboratorija Katedrai tyrinėti atsiuntė savo specialistus. Naudojamiesi technika. Jie pirmiausia patikrino tas vietas, kuriose, kaip buvo žinoma iš ankstesnių tyrimų ir literatūrinių šaltinių, laikytos įvairios vertybės: gobelenai, kapitulos archyvas.

Specialistai užtikino ir bene penkis vietas, kuriose buvo galima numanyti esant ertmes. Tačiau iš karto nesiimta ardyti sienų. Pamažų patikrinta viena, kita vieta, tačiau tenai nieko nerasta.

Lobyno aukso tviskesys

Buvo 1985-ųjų kovo 27 diena. Tik dabar, praėjus tyriklai metų, apie tos dienos įvykius "Lietuvos rytui" papasakojo jų dalyvis R.Budrys: "Pasitarėme su Katedros tyrinėtoju archeologu Napalium Kitkausku ir nusprendėme atidengti dar vieną itin mus sudominusią vietą.

Įtarėme, kad tenai kažką turėtume rasti. Ultragarso aparatas toje vietoje skleidė labai keistus signalus.

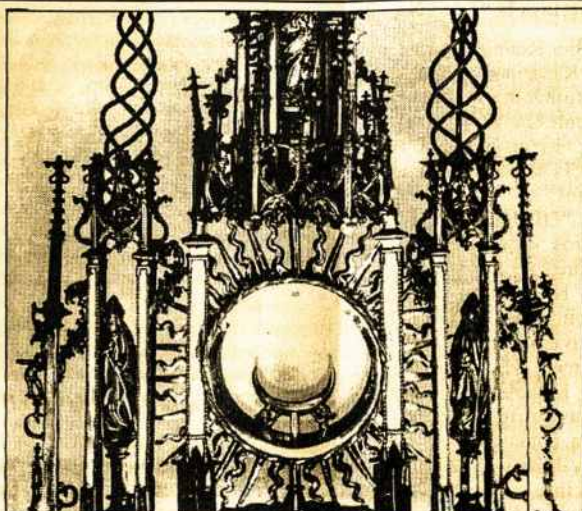
Pasirengėme fotografuoti, parūpinome pakavimo ir plombavimo medžiagų, metalinių dėžių, paruošėme Taikomosios dailės muziejaus numerį. Mat įstatymu buvo numatyta, kad vertybės, kurios pažymėtos kokio nors muziejaus numeriu, negali būti išvežtos nuolatiniame saugojime į jokią kitą vietą. Tad nusprendėme, radus kokių vertybių, tuoj pat jas pažymėti Taikomosios dailės muziejaus numeriu.

Iki paskutinio momento apie šiuos pasirengimus žinojome tik mes su N.Kitkausku.

Sutartą dieną į Katedrą pakvietėme Vilniaus miesto paminklų apsaugos inspekcijos vadovą Juozą Stasiulaitį, Kultūros ministerijos muziejų valdybos skyriaus viršininką Stasį Cipkų. Jie ir mes su N.Kitkausku sudarėme keturių asmenų komisiją. Persekiojo nuojauta, kad ši syki

Volfovičiaus taurė, XVII a.

Didžiosios gotikinės Alberto Goštauto monstrancijos fragmentas.

rasime kažką labai vertingo.

Ėmėme ardyti sieną. Išmušėme vieną išilginę plytą, antrą. Pasigirdo kažkieno skeptiškas balsas: "Nieko čia nėra!" Paėmęs laužtuvą, dunkstelėjau ir pajutau, kad plyta kažkaip lengvai sujudėjo. Kalėme toliau, ir laužutvas tuoj įsmego į ertmę.

Buvau pasiėmęs žibintą. Pašviečiau vidun: ir sutviska auksas. Prisimenu, visiems pabalo veidai".

Buvo imasi atsargumo

Iš karto buvo užplombuotos durys. R.Budrys nuvažiavo pranešti apie radinį tuometiniam kultūros ministrai Jonui Bielinui, o kiti komisijos nariai liko anapus, užraktintoje Katedroje.

Buvo sutarta, kad komisija suregistruos visus rastus daiktus, bet apie lobį viešai nebus skelbiama. Trimis egzemplioriais buvo surašytas inventorizavimo aktas ir užraktintas seifuose trijose skirtingose vietose.

Lobyno vertybės užplombuotose dėžėse buvo išvežtos į vieną saugyklą. Tai žinojo vos keli žmonės.

Kultūros ministras apie radinį informavo tik savo aukščiausią valdžią. Po kurio laiko mažą grupelę tuometinių sovietinės Lietuvos vadovų atvažiavo pasižiūrėti radinio. Jiems buvo parodytos kai kurios Katedros lobyno vertybės.

Vėliau lobynas buvo pervežtas į Rotušę ir įkurdintas tiems laikams gerai įrengtoje, metalinėmis grotomis sutvirtintoje saugykloje. Ten jau prasidėjo kolekcijos konservavimo ir tyrimo darbai, bet apie tai taip pat nebuvo skelbiama viešai.

Vertybėms iškilo grėsmė

Kodėl informacija apie lobyną buvo slepiama nuo visuomenės?

"Visada laikiausi nuomonės, kad mūsų liežuvis – mūsų priešas, - atsakė R.Budrys. - Nenorėjome girtis radiniu saugumo sumetimais. Be to, vis viena iki šiol neturėjome galimybių kolekciją parodyti visuomenei".

Kurį laiką nenorėta skleisti informacijos apie lobyną ir dėl politinių priežasčių. Prasidėjus konfrontacijai su sovietinės imperijos jėgomis, jos karinėmis struktūromis. Tai kėlė grėsmę mūsų šalies meno vertybėms. Šis pavojus buvo itin realus 1991 metų sausio dienomis.

"Tą naktį, kai sovietų tankai

jau važiavo Televizijos bokšto link, paslėpėme pačius vertingiausius lobyno meno kūrinius taip, kad jų niekas nerastų. Tai padarė trijų žmonių komisija", - prisiminė R.Budrys.

Bijotasi nusikaltėlių

Atkūrus nepriklausomybę ir iš Lietuvos išvedus Rusijos kariuomenę, informacijos apie lobyną neskubėta skelbti pirmiausia dėl kriminogeninių priežasčių. Nenorėta kelti pagundų ir meno kolekcionieriams, ypač užsieniečiams.

Be to, kol nebuvo techninių ir materialinių galimybių įrengti Vilniaus katedros lobyno viešą ekspoziciją, vengta šiomis vertybėmis intriguoti visuomenę.

Bus parodyta ir pasauliui

"Dabar jau galime viešai pasidžiaugti, kad turime tokią vertingą auksakalystės darbų kolekciją, ir parodyti ją pasauliui. Ji atspindi visą šio meno šakos raidą nuo Vilniaus katedros įkūrimo laikų. Seniausias kūrinys – gotikinis Švento Stanislovo relikvijorius, atsiųstas Katedros pašventinimo proga", -

pasakojo R.Budrys.

Tikimasi, kad galbūt dar iki šių metų pabaigos pavyks įrengti Vilniaus katedros lobyno ekspoziciją. Tačiau į Taikomosios dailės muziejaus patalpas, kur bus saugoma ši kolekcija, nebus leidžiama įeiti taip laisvai, kaip į kitas sales.

Bažnyčia lobyno neprašo

Pasak Lietuvos dailės muziejaus direktoriaus R.Budrio, Bažnyčia nepretenduoja susigrąžinti Vilniaus katedros lobyną.

Grąžinant Katedrą tikintiesiems, R.Budrį pasikvietė Vilniaus arkivyskupas Julijonas Steponavičius. Jis pasakė: "Geriausia vieta bažnytinio meno šedevrams – muziejus. Jūs juos saugokite ir rodykite žmonėms".

Tai – pirmiausia visai tautai priklausantys meno kūriniai. Jie negali būti naudojami šiuolaikinėse religinėse apeigose ir, pasak R.Budrio, visame pasaulyje dažniausiai perduodami muziejams.

Be to, auksakalystės meno kūriniams būtina ypatinga, moderni apsauga, kokios neįmanoma garantuoti bažnyčiose.

Naujasis viceministras – nepartinis ir nemeliuojantis

Susirgusio 68 metų JAV aviacijos žvalgybininko Romo Kilikausko įpėdiniu vidaus reikalų viceministro poste tapo 28 metų teisės magistras Edmundas Sakalauskas.

Savo prisistatymą žiniasklaidai pavadinęs pirmuoju darbu, naujasis viceministras ketina artimiausiomis dienomis apsilankyti pasienio užkardose bei Migracijos departamente, nes būtent šias sritis jam greičiausiai teks kuruoti.

Tikslios Vidaus reikalų ministerijos vadovų pareigų ribos paaiškės, kai bus paskirtas trečiasis viceministras. Antrą mėnesį dirbančiam ministrai Stasiui Šedbarui kol kas talkins du pavaduotojai: gegužės viduryje viceministrui paskirtas Arvydas Svetulėvičius bei E.Sakalauskas.

Akmens rajono policijos komisariate pareigūno karjerą pradėjęs E.Sakalauskas vėliau tobulinosi Vidaus reikalų ministerijos mokymo centre, o mokslo laipsnį įgijo Policijos akademijoje (dabar – Teisės

akademija). Jis buvo šios aukštosios mokyklos įkurto Teisinių paslaugų centro socialiai remtiniams žmonėms kuratorius. Iki paskyrimo dienos E.Sakalauskas dirbo Teisės akademijos katedros asistentu.

Viceministras nesutrikdamas atsakė į madingą klausimą apie galimybę pasitikrinti melo detektoriumi: "Artimiausiu metu stengsiuosi tai padaryti". Kartu jis pabrėžė, jog melo detektorių laiko tik viena priemonių darbuotojo tinkamumui įvertinti.

Prieš porą metų prie dalykinio teisinių diskusijų stalo su S.Šedbaru susipažinęs E.Sakalauskas tvirtino esąs nepartinis, nevedęs, nors savo galimo paskyrimo klausimą ir aptaręs su šeima. Šeima jis vadina tėvus ir būsimąją žmoną. "L.R."

Kai Dievas tautai padovanoja laisvę, ji dar netampa laisva, nes žmonėse dar gyva vergystės dvasia. Jie turi išmokyti būti laisvi ir atsakingi.

Arkivysk. Sigitas Tamkevičius

Lietuvos Valstybės šventės minėjimas Melbourne

(Tęsiny iš "TA." Nr. 29)

Šitą išsamią istorinę paskaitą Alena Karazijienė labai kruopščiai ir sistematingai paruošė. O prelegentė Danguolė Jobukaitienė ją aiškiai, visiems girdimai, perdavė.

Čia iš paskaitos svarbesnės ištraukos:

"Girdėjome apie pirmojo Lietuvos karaliaus Mindaugo atsiekimą apjungiant visas gentis. Kaip renkantis datą pirmajai valstybingumo šventei, Mindaugo karūnavimui data buvo parinkta liepos mėn. 6-tą dieną.

Kad Mindaugas ruošdamasis karūnavimui Vilniuje pastatė katedrą, ant kurios pamatų šiandien stovi Vilniaus dabartinė katedra. Paaiškinta apie Mindaugo karūnavimo dienos nustatymą 1253-čiais metais liepos mėnesyje".

Toliau prelegentė skaitė, "...kad Mindaugas galėjo Lietuvą valdyti ir be karūnos, bet apsikrikštijęs ir gavęs iš popiežiaus karūną jis užregistravo Lietuvą kaip valstybę. Tuo pačiu jis ir siekė sustabdyti nuolatinį vokiečių puldinėjimą, kurie, po kryžiaus karo priedanga, niokojo pagonių lietuvių žemes įvairių kunigaikščių valdomas.

Zemaiciai, po pergalės Durbės mūšyje, privertė Mindaugą vėl kariauti su draugais. O po Mindaugo mirties kilę neramumai susilpnino Lietuvos padėtį ir prestižą. Gi Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas vėl griežtai suėmė valdžią ir priminė Europai, kad Lietuva yra verta pagarbos valstybė.

Gediminas vadinamas Vilniaus įkūrėju ir skelbiama data yra 1333 metai. Vilnius jau turėjo būti miestas, kuriame Gediminas gyveno".

Prelegentė paskaitė ištraukas iš Gedimino laiško popiežiui Jonui 22-trajam, Europos piliečiams, vyskupsams ir vienuoliams. Vienas laiškas buvo skirtas visiems krikščionims pasklidusiems po platų pasaulį. Rašoma, kad įvairios rūšies amatininkams norima paskirti žemės. Tuo tarpu žemdirbiai jau dešimt metų dirba Lietuvos žemėje be mokesčių. Pirkliai be jokių maitų ar rinkliavų.

Kitame laiške jis rašo, kad aprūpins pajamomis bet kokios padėties amatininkus. Kad jie atvyktų su vaikais ir žmonomis. Garantijas jis patvirtina anspaudu ir savo žodžiais.

Gediminui rūpėjo orientuotis į Europą ne tik dėl ekonominio gerbūvio, bet, kad su krikščionybe į naujai krikštijamus kraštus ateina ir raštas, švietimas, todėl Gediminas kvietėsi ir vienuolius.

Gi Mindaugą ir Gediminą savo žygiais vėliau nustelbė Vytautas Didysis. Daug metų mes šventėme Tautos šventę rugšėjo 8-tą dieną. Tai data kurią Vytautas buvo pasirinkęs savo karūnavimui. Lenkai nepraleido jam karūnos. Po to Vytautas gana greitai mirė. Jo valdymo laikais Lietuva faktiškai buvo visai nepriklausoma. Vytauto žygiai ir pastangos Lietuvos suverenumui darė įspūdį ir vyresnėms kartoms. Jo politinėje mokykloje išaugę Lietuvos kilmieji stipriai kovojo dėl Lietuvos seperatizmo nuo 15-to amžiaus. O 19-to amžiaus lietuviai,

Alina BALTRUKONIENĖ

keldami Vytauto garbę, ir labiau pabrėždami visas jo pastangas, išryškino atskirą naują tautinę lietuvių sąmonę, kuri tapo antrosios, 1918-tų metų Lietuvos pagrindu. Pasiskelbė Vasario 16-tą ir įsijungė į pasaulio laisvų tautų tarpą. Buvo nutarta kad daugiausia prestyžo turinti forma yra monarchija. Tuo tarpu Vokietija pasiūlė savo kaizerio Vilhelmo II vieną iš sūnų karaliumi Lietuvai, bet Vokietijos studentų vadas pasiūlė Lietuvos interesams labiau priimtina kandidatą, kataliką, Wurtenburgo grafą, Wilhelm von Urach. Jis neturėjo teisės paveldėti jokios kitos valstybės karaliaus sosto, nes jo motina buvo ne karališkos kilmės. Lietuviai jau sutiko su Urachu, kuris irgi sutiko su visom jam pateiktom sąlygom, priimdamas Mindaugo II-jo vardą. Jis buvo pažadėjęs su visa savo šeima gyventi Lietuvoje.

Antanas Smetona galvojo, kad tą klausimą turėtų spręsti Seimas. Lietuvai buvo svarbu pasauliui parodyti, kad ir okupacijos sąlygomis Lietuva daro savarankiškus sprendimus ir Lietuvos vardas pasaulio spaudoje ėmė girdėtis kaip niekada iki to laiko.

Tačiau didžiausią nepasitenkinimą dėl pačios monarchijos idėjos pareiškė Amerikos lietuviai. Jie įtikinėjo, kad dabar monarchijos griūna. Galų gale lietuvių Taryba davėsi perkalbama ir paskelbė sekančią rezoliuciją: "Liepos II-tos dienos Valstybės Tarybos nutarimas kvesti hercogą Urachą Lietuvos karaliumi nebus vydoma." Pats gi Urachas iki karo pabaigos skaitė save Lietuvos karaliumi. Jis mirė 1920-tais metais.

Antrasis ir trečiasis bandymas sukurti Lietuvoje karalystę nepavyko. Tačiau Lietuva išsirinkusi prezidentą buvo pripažinta ir vertinama kaip pažangi valstybė. Jos litas buvo stiprus. Jos žemės ūkio produktai garsėjo Europoje savo kokybe. Kad 1990-tais metais Lietuva, po 50-ties metų okupacijos, atkurdama valstybę jau apie karalių negalvojo. Svarbiausia buvo įteisinti valstybės tęstinumą, su ta pačia konstitucija, pinigais, valstybės ribomis ir be svetimos kariuomenės. Kitų valstybių pripažinimas atėjo ne iš karto, pamažu, po vieną. Tačiau ir Prancūzijoje ir Italijoje Lietuvos Respublikos namai dar tebevaldomi Rusų. Europos bendrija mėgina prarasti savo rubežių, bet visiškai neatidaro.

Kad Lietuvos Prezidentas, Seimo pirmininkas, Užsienio reikalų ministras dabar nuolat važinėja ir palaiko ryšį su pasaulio valstybėmis, kiekvieną kartą įrodymams Lietuvos

vertę, visam laisvajam pasauliui, pabrėždami Lietuvos religiskumą ir, kad Lietuva sena savarankiška valstybė.

Paskaitos ruošėja, Alena Karazijienė, užbaigė paskaitą Vytauto Landsbergio žodžiais: "Vėl turime savo valstybę, tarp kitų valstybių. Mūsų nevaldo svetima sostinė. Turime šalį kurioje laisvi žmonės naudoja teise patiems lemti savo ateitį. Žinoma, galėtume geriau naudotis savo atgauta teise, mokomės naudotis laisve. Ir jau beveik negirdėti balsų, kad nelaisvę būtų geriau. Lietuvus laisvė tai primiausia Lietuvos valstybė. Be valstybės būtume kaž-koks nežinomas būrys, užkampy žmonijos pamirštas būrelis. Nei vardo, nei vietos dideliame pasaulyje.

Turėdami valstybę esame Lietuva. Štai, čia prie Baltijos ir ne kitur. Lietuvos valstybėje esame ne atsitiktiniai gyventojai, o piliečiai, verti ypatingai už tai kas vyksta. Tada ir permainos eina geros nesulaikoma.

Bendruomenės pirmininkas padėkojo p.D.Jokubaitienei už gražiai paskaitytą paskaitą ir aišku p.A.Karazijienei už paskaitos paruošimą.

Meninė Dienos programa

Meninę programą pirmininkas A.Vaitiekūnas pakvietė prarasti p.Rasą Lipšienę.

Pranešėja p.Rasa pasakė, kad didelis skaičius mūsų tautiečių išvykę į Lietuvą, tie kurie daugiausia mūsų programą išpildo, bet Bendruomenės Valdyba atsimena žinomą lietuvišką patarlę: Kur du stot visados sugiedos! Jie surengė šitos šventės minėjimą.

Pranešėja pakvietė Petrą Šiurną į sceną, kuris pianinu paskambino Beethoveno "Sonatą Opus 2, Nr. 3", pirmąją dalį, allegro con brio.

Nesimu muzikinio taško vertinti šito gabaus jaunuolio atliktą Beethoveno Sonatą, bet nesunku yra nuspręsti, kad pianinas jaunuolio klausio, nors ir senas, tonai nėra jau toki skambūs. Aišku buvo, kad čia pasirodė Petro daugelio metų muzikinio darbo vaisiai.

Pagrindiniu nustatymu ir siekiama tikslu, šitas vientisas muzikos rinkinys, tiek atskiri jo straipsniai, tiek pagaliau ir abi dalys, papildė vieni kitus.

Atrodo, kad gerai perduota Beethoveno muzika sutiko įdėmius ir pagarbius klausytojus, kurie parodė nuosirdų norą ją suprasti.

Bet nespėjus dar Beethoveno muzikos tonams sieloje išdilti, jau scenoje stovė ne naujokas, solistas Paulius Mičiulis. Jis gražiai padainavo negirdėtas dvi dainas: "Kol Jaunas Nevedęs Buvau" ir "Vienam Darže" – Juozo Tallat-Kelpšo. Akompanovo Birutė Prašmutaitė.

Solistas Paulius Mičiulis ne tik pasirinko dienas tinkamas dvi gražias dainas, bet ir apibūdino jas. Tas visada patraukia gilesnį publikos susidomėjimą.

Dainų melodingumas ne tik atitiko jo balso tembrui, bet ir jo laikysena scenoje buvo be priekaišto.

Adolfas Vaičaitis nepaprastai įdomiai, net rankomis gestikuodamas, padeklamavo keturis retai skaitytus eilėraščius. Prieš pradėdam deklamuoti, jis

Danguolė Jobukaitienė skaito paskaitą

kiekvieną poetą kiek nors apibūdino.

Pirmą poeziją "Baltų Gentis", sukūrė poetas Sigitas Geda. Ir buvo taip, kad Švedijos riterio rūmuose Sigitas Geda pastebėjo Herbą – gelsvame fone negyvą gyvatę – Gedą. Jis galvojo, kad ten jo giminės kadaise sėdėjo, kada nors ten yra buvęs žmogus iš Lietuvos.

Antras eilėraštis – "Prarastas Rojus" – Henriko Radausko.

Adolfui Vaičaitiui Lietuvoje teko pažinti poetą Henriką Radauską ir su juo jam buvo malonu ne kartą praleisti kelias draugiškas valandas. 44-tųjų metų liepos pabaigoje jam teko dar sutikti Henriką Radauską prie pasitraukiančių į Vokietiją vieškelįje. Nuo to laiko daugiau jo nematė.

Poetas Radauskas rašė eilėraščius, kritinio pobūdžio straipsnius, domėjosi ir teatru. Rašė poezijos ir verstines beletristikos klausimais. "Prarastas Rojus": *Mes girdim už tūkstančių mylių / Kaip girgžda mūs kaimuose svirtys / Ir šitą melodiją tylų / Kartoja negestančios širdys. Mes matom pro dūmus Europos / Gimtųjų laukų vasarą / Mus šaukia sodybos ir tvoros / Mes matėme prarastą rojų.*

Mes visi žinome ir nuo mokyklos suolo skaitėme Maironį, bet naujai Maironio "Miškas Užia" perdavė Adolfas Vaičaitis.

Beliko jam dar vienas eilėraštis padeklamuoti, tai eilėraštis be pavadinimo.

(Nukelta į 8-tą psl.)

p.Mičiulis atlieka solo partiją Valstybės šventės minėjime.

IŠ MŪSŲ PARAPIJŲ

Melbournas

Aleksandra Pranauskienė, 94 m. amžiaus, mirė Royal Melbourne ligoninėje liepos 17 d. Laidotuvės buvo Švč. Marijos Jūrų Žvaigždės bažnyčioje liepos 21 d. Rožančių pravedė kun. Pr. Daukny, karstas buvo netoli altoriaus ir dalyvių lietuviškoji dalis gražiai kalbėjo maldas. Šv. Mišių liturginius skaitymus atliko Gražina Pranauskienė – Geelongo lietuvių choro dirigentė ir vadovė. Vargonėliais prie altoriaus grojo australė mokytoja. Mūsų zakristijonas Stasys Šiuškus paruošė smilkalų, užbaigiant maldas prie altoriaus. Palydėjome į Fawcner kapines toje dalyje kur daug lietuvių palaidota su mūsų prelatu Pranu Vaseriu. Teilsisi Aleksandra Viešpaties Ramybėje.

Šv. Mišias už a.ŭa. Aleksandrą

Pranauskienę aukoją V.E.Čižauskai, Ant. Kalvaitienė, J.Kazlauskienė, J.L.Kebliai, R.Malliotis, P.Mažylis, I.E.Stumbrai, S.P.Šiuškai, V.V.Šukevičiai, ir dar vienas aukoją be parašo. Teilsisi Aleksandra Viešpaties Ramybėje.

Švč. Marijos Ėmimas į Dangu – Žolinė – yra didelė šventė visame katalikų pasaulyje rugpjūčio 15 d. Mūsų Katalikių Moterų Draugijos metinė šventė tą dieną aukos šv. Mišias Lietuvių Namuose Bendruomenės menėje 1 val. po pietų. Šias šv. Mišias užprašė Draugijos pirmininkė p.Halina Statkuviene.

PRANEŠIMAS

Melburno Pensininkų Sąjungos nariams

Sekantis susirinkimas bus 11 rugpjūčio. A.S.

“DŽIUGO TUNTE”

Šį rudenį 23 tunto skautai ir skautės per ilgą savaitgalį stovyklavome “Neringoje”, Mt. Buller kalnuose. Vieni atlikome sunkią dienos išskylą kopdami į debesies apgaubtą Mt. Stirling kalną, o kiti, patogesniais takais apėjome įžymesnes šio kurorto vietas.

Kitą dieną, sporto salėje visi išmėginome jėgas, laipiodami virvių pagalba sienose įmontuotais, būk tai, kalnų šlaitais. Žaidėme tinklinį ir kitokius žaidimus.

Vakarais dalinomės dienos išpūdžiais, žaidėme šachmatais, klausėmės pasakojimų, dainavom ir valgėm vyr. Skautės Juditos skaniai pagamintą maistą.

Ačiū Juditai ir Juozui Vaitiekūnams už sudarytas galimybes mums įdomiai ir maloniai pabendrauti.

Naujasis sk. Vyčių vadas ps. Juozas Lukaitis pasistengė, kad keturi sk.v. kandidatai būtų pasiruošę Vyčio Įžodžiui. Sk. Vyčio Įžodį davė: Girius Antanaitis, Vytas Brazaitis, Michael Firinauskas ir Paulius Kviecininkas.

Du seni vilkai atskautavę per abu virš 100 metų v.s. prelatas dr. Pr. Daukny ir s.Povilas Kviecininkas.

Vyresnių Skaucių Įžodį davė sesės: Dalia Didžytė, Daiva Statkutė, Vilija Jokubaitytė ir Zita Šukytė. Iš šių aštuonių jaunuolių tikimės pagalbos vadovavime.

Melburne turime tris naujus paskautininkus, kurie Rajono Stovykloje ėjo įvairias pareigas. Tai Lukas Zdanis, Jonas Rukšėnas ir Linas Šeikas.

Dvylika Džiugo skautų ir skaucių, liepos 17-27 dienomis stovyklavo Tautinėje Stovykloje Naumiestyje, Lietuvoje. Laukiame jų sugrįžtant, tikimės išgirsti įdomių pasakojimų ir naujų idėjų.

Mūsų Tuntininkas s.Povilas Kviecininkas LSS Vadijos buvo apdovanotas 50-ties metų skautavimo žymeniu.

s.Povilas Kviecininkas

Sk.v. kandidatai po žygio 1998 m.: Michal Firinauskas, Vytas Brazaitis, Girius Antanaitis, Justinas Klimas, Daniel Lukaitis ir Paulius Kviecininkas.

PADĖKA

Mūsų brangiai: žmonai, seserei, mamytei, močiutei ir uošvienei, A.ŭ A. JANINAI ŠAULIENEI mirus 1998.VI.27, nuoširdžiai dėkojame visiems išreiškusiems mums užuojautą liūdesio valandoje, ir dalyvavimą laidotuvėse bei palydėjimą į amžiną poilsio vietą.

Sirdingai dėkojame prelatui dr.Pr.Daukniui už šv.Sakramentų suteikimą ligoninėje, Rožančiaus pravedimą ir gedulingas mišias. Ačiū Melbourno Parapijos Choriui ir vargonininkei Ritali Mačiulaitienei už gražias giesmes. Dėkojame Vladui Bosikiui, draugų vardu, tariusiam atsisveikinimo žodį. Visiems aukojusiems šv.Mišioms ir Lietuvos našlaičiams didelis ačiū. Ačiū Melb. LKM Dr-jos ponios Sodaitienei, Mackevičienei, Vaitiekūnienei ir Vyšniauskienei, ponams Algiui ir Saliamonui, bei kitiems prisidėjusiems prie gražių šermenų vaišių.

Mylima žmonele, sesute, mamyte, močiute, išsėkis Ramybėje.

Tavo mylimas vyras Pranas, vaikai, žentas ir anūkai, bei Mockų giminė.

Sąrašas aukojusių, vietoj gėlių, pagerbiant a.ŭa. Janiną Šekienę. Šeimos prašymu, per Lietuvių Soc. Globos Moterų Draugiją Melbourn, sušelpiti našlaičius vaikus Lietuvoje.

100 dol. aukoją Šėkų šeima. Po 50 dol. aukoją Eimučių šeima, S.V. Vasilauskas, J.Biknaitienė (Zableckienė), J.Lilys, A.R.Čelna, F. Savickienė. Po 20 dol. aukoją A.Savickas, M.Matulionienė; po 10 dol. V.Juškenė, D.Danius, A.P.Šimkus, S.I.Tamšaitis, J.L.Keblys, S.Czauberna, V.Bladzevičienė, R.V.Pumpučiai, G.Kunčionas, A.Ramanauskienė, M.Sodaitienė, A.Kesminienė, A.M.; 5 dol. P.Šiuškenė. Viso 575 dol.

Dėkojame visiems.

Soc. Globos Moterų D-ja Melbourn

Trijų Dalių paroda

Adelaidės Apylinkės Valdyba savo posėdžiuose, berods, nuolatos sprendžia savo veiklos pagerinimo klausimus, nuolatos ieško naujų kelių, naujo būdo suįdominti ir pritraukti bendruomenės narius į Lietuvių Namus.

Jų suruošta prieš keletą metų foto paroda buvo labai sėkminga, vėliau foto mėgėjams sumažėjus, Valdybai vėl reikėjo atrasti būdų, naujenybių, atvesti tautiečius į Lietuvių Namus.

Š.m. liepos mėn. 4 d. Valstybės šventės išvakarėse, Adel. Apyl. Valdyba suruošė Trijų Dalių parodą: foto, liaudies meno ir a.ŭa. Vilijos Dundienės atminimui, jos keramikos darbų parodą.

Iėjus salėn, vyno ir gvazdikų kvapas visai tiko žiemos darganai atsverti kitų durų pusę. Tautiečių gražus būrys, nuotaika gera.

Parodą atidarė Valdybos pirmininkė J.Vabolienė. Ji apgailestavo, kad vis dėlto lietuviai yra per daug kuklūs. Tyliai darbuojasi ir savo talentais nepasidalina su kitais tautiečiais. Dažnai reikia tautietį įtikinti, kad jo darbai verti dėmesio ir kad mes didžiujamės turėdami savo tarpe talentingų žmonių.

Anglų kalba žodį tarė Valdybos narė Kultūros reikalams L.Vaičiulevičiūtė. Apibūdinus bendrai meną, ji sakė: “Aš matau šią parodą ne daugelio atsilankiusiųjų, bet pirmos generacijos akimis ir matau ją kaip tipiškai lietuvišką. Visi darbai dažnai savo stiliumi yra surišti su gamta – paukščiai, gyvuliai, saulė, mėnulis, žvaigždės. Spalvos taip pat labai subtilios ir natūralios. Kryžiai daugumoje mediniai ar geležiniai, kuriuose atspindi žmogaus gimimas ar mirtis ir dažnai dekoruoti saulės spinduliais, pusmėnuliais, trikampių ir gelėmis. Nuotraukos taip pat daugumoje lietuviškos temose, tai pagautas įdomus veiksmas tam tikram momentui, o tai ir yra menas”.

Pirmą premiją laimėjusį “Vytis”.

Paroda tikrai skoningai ir gražiai paruošta. Fotografijos padidintos ir įrėmintos, temų pasirinkimas įvairus, tautinis aspektas, tačiau, vyravo, nors buvo ir labai gražių Antarktikos nuotraukų ir daug gražių pagautų momentų, bei nuotaikų. Kadangi buvo skirta 100 dol. premija už geriausią nuotrauką (atsilankiusiųjų balsavimo būdu – People's choice), buvo sunku pasirinkti tikrai vieną, tad tautiečiai vaikščiojo su balsavimo kortelėmis aplinkui, ilgainiai negalėdami apsispręsti, kuris pagautas momentas yra įdomiausias.

Medžio ir kiti meno dirbiniai užėmė didelę dalį parodos, pradedant mažiausiu kryželiu iki didelių lietuviškais raštais išmargintų dėžių, bei baldų. Buvo ir labai gražiai išsiuvinėtų paveikslų, paper mache darbų ir geležinių kryžių. Tikrai nuostabu, kiek gražių darbų buvo surinkta beveik tik iš “Amatūrų”. A.ŭA. Vilijos Dundienės darbai dailiai išdėstyti ant pakopų, liudijo šios moters švelnumą ir paslėptą gilų talentą. Ji savo gyvenime liko kukli ir tyliai darbavosi kaskartą atverdama savo talento naują kūrybingumo gyslelę.

Foto premiją turėjo pasidalinti du laimingieji, gavę vienodai balsų, tai Ramūnas Dunda už foto “Aušra” ir Daina Pociūtė už “Kryžių Kalną”.

(Nukelta į 8-tą psl.)

Plėtros agentūra jau turi du vadovus

Teismas grąžino Australijos lietuviui prarastą postą

LEPA vadovą B. Stankūnavičių į darbą sugrąžino teismas.

Nuotr. iš „Lietuvos ryto“ archyvo

Vilniaus 2-osios apylinkės teismas grąžino į Lietuvos ekonominės plėtros agentūros (LEPA) generalinio direktoriaus pareigas Australijos lietuvi, tarptautinio verslo vadybininką 57 metų Balį Stankūnavičių.

Išvarė be jokių motyvų

Lygiai prieš 7 mėnesius, nepateikusi jokių motyvų, tuometinė Europos reikalų ministrė Laima Andrikienė B. Stankūnavičių buvo atleidusi iš šių pareigų. B. Stankūnavičius L. Andrikienės poelgį apskundė teismui. Bylinėjimosi procesai užtruko daugiau negu pusmetį.

Tiesiogiai LEPA veiklą kuruojantis Europos reikalų komiteto pirmininkas Petras Auštrevičius šią padėtį pavadino nemalonia.

P. Auštrevičius sakė, kad dviejų agentūros vadovų negali būti, o teismo sprendimą būtina vykdyti.

Trijų Dalių paroda

(Atkelta iš 7-to psl.)

Liaudies meno 100 dol. premija laimėjo Algis Kasčiukaitis, už medinę vytį, kurią Apylinkės Valdyba žada įsigyti ir pakabinti Lietuvių Namuose.

Paroda, truputį pertvarkyta, buvo palikta ir sekmadienio minėjimo dalyviams pasidžiaugti ir palikta dar kitam sekmadieniui, liepos 12, atsilankiusiems pasigėrėti.

Didelis ačiū Apylinkės Valdybai už gražias pastangas mūsų pilkams gyvenimui pašviesinti ir kad suteikėte progą tokiam kultūringam subvimumui.

Aiščiai matos – reikia nuolatos raginti, kad niekada neužsnūstumėm.

E. Varnienė

Bus keičiama ir taryba

P. Auštrevičiaus teigimu, LEPA veiklai išleidžiama nemažai pinigų, todėl reikės peržiūrėti agentūros darbą. Taip pat bus siekiama pakeisti LEPA tarybą.

Tačiau į darbą grąžintas B. Stankūnavičius linkęs abejoti P. Auštrevičiaus geranoriškumu. P. Auštrevičius tiesioginio pavaldinio B. Stankūnavičiaus nesiteikė priimti.

Laimėjusiam teismo procesą B. Stankūnavičiui buvo teigiama, kad P. Auštrevičius labai užsiėmęs.

B. Stankūnavičius susidarė įspūdį. Kad grąžinimo į darbą procesas gali būti vilkinamas.

Laimėtojas pradėjo darbą

B. Stankūnavičius teigė, kad per pirmąsias darbo dienas jis bandys įvertinti, kas LEPA per 7 mėnesių pertrauką nebuvo daroma, patikrinti agentūros veiklą.

Taip pat bus siekiama drauge su Europos reikalų komitetu nustatyti naujas veiklos kryptis.

B. Stankūnavičius tvirtino siekiant glaudžiau bendradarbiauti su analogiškais agentūromis Latvijoje ir Estijoje.

G. Jakševičienė ekonominės plėtros agentūrai vadovavusi 7 mėnesius atsisakė komentuoti agentūroje susidariusią padėtį.

“Lr.”

METINĖ ŠVENTĖ

Rugpjūčio mėn. 15 d., šeštadienį, Melburno Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos narės ir jų vyrai kviečiami į draugijos Metinę Šventę. Ją pradėsime su šv. Mišiomis 1 val. Lietuvių Namų Bendruomenės kambaryje. Po to pietūs su programa klubo valgyklos salėje. Tikimės išgirsti mūsų pirmininkės Halinos įspūdžius iš Lietuvos, B. Kymantienės ir R. Statkuvienės duetus, Irenos O'Dwyer feljetono ar pan. (aišku, jei sveikata leis) ir t.t.

Apie dalyvavimą prašome pranešti E. Mackevičienei tel. 9560 6187 arba V. Vaitiekūnienei tel. 9379 0579.

Iki pasimatymo šventėje!

Melburno LKM Draugijos Valdyba

“Kiekviena siela yra potencialiai dieviška. Kiekvieno mūsų tikslas – ta dieviškumą išryškinti. Visi turime galimybę. Tikėk jais”.

Vijay Singh

LIETUVIŠKAI KALBANTIS ADVOKATAS

Patariu visais juridiniais klausimais, ypatingai

- * Testamentų
- * Palikimų
- * Nekilnojamo turto pirkimu ir pardavimu
- * Pinigų investavimu
- * Šeimos teisės
- * Civilinės ir kriminalinės bylos

Kreipkitės į Andrių Žilinską

Lukaitis Partners
Advokatai ir Notaras

123 Church Street, HAWTHORN, VIC 3802
Tel: (03) 9819 5515 Fax: (03) 9819 6078

Lietuvos Valstybės šventės minėjimas Melbourne

Melbourno Lietuvių Folklorinė grupė, iš kairės: J. Lukaitis, J. Cinėnaitė, J. Lipšys ir E. Sadauskas.

(Atkelta iš 6-to psl.)

Atrodo, kad tas eiles sudėjo poetas Antanas Miškinis.

Kaune, – sakė Vaičaitis, – buvo du poetai kaip dvynukai: Antanas Miškinis ir Jonas Aistis. Jonas Aistis prieš karą išvažiavo į vakarus, o Antanas Miškinis pasiliko gyventi Lietuvoje. Užėjus komunistams, Miškinis buvo išvežtas į Sibirą. 1952 m. Miškinis gyvas, bet sužalotas, grįžo į Lietuvą ir atrodo, kad jis sudėjo šias eilutes: *Bažnyčia gaudžianti medinę / Štai, šone šlama, kalbina klevai. / O kas tave šiandieną pavadino? / Ko tu, iš kur tu parkeliavai? / – Ko stebitės, juk čia gimtinė mano / Kaip aš dabar per audrą patekau. / Čia krikščionys mane vardu Antano, / O šiandien pasimelsti aš atėjau. / – Užėjo skausmas, širdį gelia, / Ji krūpteli lyg paukštė pagauta / Meldžiuos, kad neiškryptume iš kelio: / Ir aš ir tu ir jis – visa tauta!*

Programą užbaigė Melbourno Folklorinis Ansamblis. Jie, rodos tris, tokias senovines dainas padainavo. Nežinau ar jau pripratau prie tų senovinių melodijų, ar jie jas geriau išmoko dainuoti, bet man patiko. Jautėsi, kad grupė buvo gerai susidainavusi, atitiko kontrastiniai balsai. Taip pat duoti dainuojamų dainų paaiškinimai sukėlė didesnę susidomėjimą. Dainuokite ir gyvuokite!

Užbaigai žodį tarė ALB Melb. Apylinkės pirm. Andrius Vaitiekūnas. Jis pasakė, kad matome, jog be “Dainos Sambūrio” ir be “Gintaro” dar turime daug kito talento.

Pirmininkas iškviatė visus programos atlikėjus į sceną kur pareiginga Bendruomenės Valdybos sekretorė Irena Vilkišienė įteikė visiems gėlių ir dovanėlių.

Minėjimas užbaigtas Tautos Himnu.

Tasmanija

Glenorchy.

13 liepos Tasmanijoje mirė Stasys Domkus, vienas iš pirmųjų lietuvių pabėgėlių atsidūrusių šioje saloje po antrojo Pasaulinio karo. Stasys gimė 1920 metais, Kuršėnuose, maždaug pusiaukėlyje tarp Šiaulių ir Telšių. Augo šeimoje su tėvais ir trimis seserimis. Baiges mokyklą stėjo Lietuvos kariuomenės kaip savanoris. Kai sovietai užėjo buvo perimtas į raudonąją armiją, o vėliau pateko į vokiečių kariuomenę.

Į Fremantle, Australiją, atvažiavo pirmu transportu, *USAT Gen S Heitzelman*, 28 lapkričio, 1947 metais. Iš Bonegillo stovyklos pradėjo skinti kriaušes Shepperton apylinkėse, Viktorijoje. Tasmanijon atvyko 1948 metais, ir baigė dirbdamas obuolių sode, netoli Premaydena kaimo. Beveik visus sekančius 37 metus dirbo Cadbury šokolado fabrike, netoli Hobarto.

Po kiek metų vedė Kristyną Petrąitę. Laikui bėgant susilaukė sūnų Antano ir Juozo. Tragedija ištiko šeimą kai 1992 metais Juozukas mirė automobilio avarijoje, o žmona Kristyną 1996 metais nuo vėžio ligos. Paskutinius porą metų išgyveno prieglaudoje “The Gardens”. Palaidotas iš šv. Jono bažnyčios, Hobarto priemiestyje

Stasys buvo švelnaus būdo, su jomoru, sąžiningas, malonus visiems. Uoliai dalyvaudavo bendruomenės susirinkimuose, išklyose, bažnyčioje. Daugelį metų buvo Hobarto bendruomenės sekretorium.

Atsiveikinti bažnyčioje susirinko geras šimtas draugų ir pažįstamų, lietuvių ir australų. Kaip buvusiam kareiviui, karstas buvo apdengtas trispalve. Hobarto bendruomenės pirmininkas Ramūnas Tarvydas pasakė panegiriką, (patriotinį pagyrimą) ir pagiedojo Česnausko “Pagelbėk, Aukščiausias”. Po himno, karstą iš bažnyčios išlydėjo garbės sargyba, pirmu transportu kartu atvažiavę: Irena Jurevičienė, Česlovas Juškevičius, Henrikas Juodvalkis, Povilas Aukšorius, Jurgis Valius ir Vladas Mikalaitis.

Kūnas sudegintas Cornelian Bay krematoriume.

Liūdi sūnus Antanas, marčia Susan, anukės Kristin ir Kendal, uošvė Michalina Petrąitienė, ir svainės Janina Kaitinienė ir Irena Smith.

R. Tarvydas

